

Падіння експорту до Росії (за січень-липень 2014 року становило 23,7%), було компенсовано за рахунок зростання експорту до всіх країн-найбільших споживачів української продукції в ЄС. Експорт до Португалії зріс на 45,9%, Великобританії – на 37,7%. Попит найбільшого покупця – Польщі – зріс на 22,1%.

У структурі українського експорту до ЄС промислові товари займають 72,2%, сільськогосподарські – 27,8%. Проте спочатку найбільше виграють саме аграрії: 330 млн. євро зекономить на сплаті мит сільськогосподарський сектор, 53 млн. євро – харчова галузь.

Нульові мита застосовані ЄС до 82,2% товарів українського аграрного експорту, 83,4% – до експорту харчової продукції та 94,7% – до експорту промислових товарів. Без мит можна продавати живих тварин та рослини, рибу, ракоподібні, сири, горіхи, фрукти, більшість овочевих, зернових та олійних культур, кондитерські вироби й шоколад, товари легкої промисловості тощо [1].

Скасування мит не означає, що українська продукція автоматично потрапить до ЄС. Щоб вийти на ринок Європи, продукція має бути не лише якісною, але й відповідати стандартам і нормам безпеки. При цьому, відповідність стандартам ЄС дозволить продавати товари також на ринках третіх країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Нові експортні можливості для українського МСБ. [Електронний ресурс]: <http://europa-torgivlia.org.ua/novi-eksportni-mozhlyvosti/>.*

2. *Частка українського експорту до Росії складає 13%. [Електронний ресурс]: <http://www.rbc.ua/ukr/news/dolya-ukrainskogo-eksporta-rossiyu-sostavlyayet-1428652377.html>.*

3. *Український експорт до ЄС скоротився на 33%, до Росії - на 62%. [Електронний ресурс]: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/04/21/539505/>.*

ТАРАС КУБИШИН
Науковий керівник:
к.е.н., доц. Комар Н. В.

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Експортно-імпортний потенціал національної економіки відображає реальну систему як внутрішніх економічних відносин, так і зовнішніх зв'язків. У ньому сфокусовані ресурсні, економічні, технологічні та інші порівняльні переваги країни.

Відтак передумови, форми та ресурси подолання нинішнього кризового стану економіки України безпосередньо пов'язані з більш ефективним використанням експортно-імпортного потенціалу країни, оптимальною диверсифікацією векторів зовнішньоекономічних зв'язків та інтегруванням її до світової спільноти. Це – один із визначальних, стратегічних факторів економічної розбудови нашої держави, зміни її статусу як трансформаційного суспільства та поступового переходу до системи ринково розвинутих країн світу. [1. 39]

Функціональна диверсифікація, посилення ролі зовнішньоекономічних факторів у розвитку національних економік нині стає головним чинником відтворення та однією з вирішальних передумов підвищення їх ефективності. Сучасний етап характеризується наростанням інтегративних тенденцій і глобалізму у світовому масштабі на основі поглиблення міжнародного поділу праці.

Очевидно, що ці тенденції не можуть не враховуватися при визначенні пріоритетів та напрямів інтеграції економіки України до світових ринків. Реальний стан розгортання диверсифікації, технологічна еволюція світових ринкових коопераційних зв'язків та розвиток міжнародної спеціалізації поставили перед нашою країною проблему неадекватності наявного механізму зовнішньоекономічної діяльності динаміці й структурі світового господарства та світового ринку.

Українська економіка має поступово, але неухильно інтегруватися в систему міжнародного поділу праці та світовий науково-технічний інноваційний процес з урахуванням основних тенденцій розвитку міжнародної економіки. Поліпшити свої позиції на світогосподарській арені Україна може лише за умови проведення обґрунтованої експортної політики. Це набуває особливого значення на етапі ринкової перебудови економіки і стає фактором підтримки багатьох галузей і виробництв, джерелом надходження валюти для посилення інноваційної діяльності й задоволення соціальних потреб та економічного забезпечення країни.

Ми окреслили лише головні напрями адаптації нашої країни до міжнародного поділу праці. Пріоритетність названих напрямів та партнерів зовнішньоекономічних зв'язків – країн, регіонів, угруповань має визначатися з урахуванням світової економічної кон'юнктури та стратегічних національних інтересів. У цьому зв'язку постає важлива проблема: якою мірою слід використовувати міжнародний досвід інтегрування у світове господарство? Очевидно, не можна жорстко йти за моделлю економічного розвитку, розробленою для певної країни, копіювати приклад іншої країни у справі досягнення конкурентних переваг (ті ж галузі, та ж стратегія і т.п.) або сліпо наслідувати імпортозаміщувальні чи експортозорієнтовані моделі інших країн (наприклад, нових індустріальних). Адже параметри ринкової системи господарства суттєво різняться залежно від реальної структури національної економіки, механізму її соціальної зорієнтованості, ступеня відкритості та лібералізації, особливостей національного менталітету – ставлення до колективної й індивідуальної праці та сприйняття приватного сектора, багатства і т.п. [2. 69]

В Україні, яка тривалий час не мала своєї державності (національної економіки), де не культивувалися цивілізовані ринкові відносини, панували монополізм та закритість ринку, надзвичайно важко створювати ефективні та стабільні зв'язки зі світовим та регіональними ринками, аби на рівних увійти до системи міжнародного поділу праці, реалізувати свої економічні переваги. Сьогодні українські експортери отримують, як правило, нестабільні короткотермінові конкурентні переваги, які ґрунтуються на цінових перевагах, а тому підпадають під різні протекціоністські заходи інших держав (угруповань) та вразливі до цінових зрушень на світовому ринку.

Сучасний міжнародний бізнес дедалі більшою мірою спирається на механізм дії економічного закону порівняльних переваг у світовому господарстві через розвиток експортно-імпортних відносин та рух капіталів. Зовнішня торгівля вже давно стала головним фактором участі країни в міжнародному поділі праці і світогосподарських зв'язках. Особливого значення вона набуває тепер у країнах з перехідною економікою. В Україні, де склалася кризова економічна ситуація, з одного боку, скорочуються обсяги зовнішньої торгівлі, а з іншого – погіршуються її структура та умови. І все це – за зростання потреби у валютних коштах.

Період незалежного розвитку України, на жаль, скільки-небудь позитивно не вплинув на технічно-технологічний та організаційно-економічний стан господарства. Значне руйнування промислово-технологічного потенціалу призводить останнім часом до скорочення експортно-імпортних можливостей економіки України. Зберігається неефективна структура експорту, звужуються регіональні ринки, повільно відбувається їхня диверсифікація. [4. 92]

Так, питома вага сировини та матеріалів у торговельних операціях становить майже 60%. Серед них домінують, як і раніше, чорні метали (майже 25%), цукор і кондитерські вироби з цукру (7%). досить низькою є частка машинобудівної продукції (8%). особливо тієї, яка відповідає світовим стандартам (2.6%). Проявляється тенденція зниження якості експортної продукції, підприємства України щорічно отримують понад тисячу серйозних рекламцій. За десять років незалежності в Україні не створено сталого законодавства, яке б сприяло формуванню зовнішньоторговельної моделі, сумісної з моделями інших країн світу.

Як уже зазначалося, Україна може віднайти своє місце в міжнародному поділі праці та інтегруватися у світове співтовариство лише на основі створення у країні високорозвинутого експортного комплексу, який би відповідав вимогам сучасного світового ринку.

Реалізація цієї стратегічної мети потребує чималих ресурсів, і насамперед валютних надходжень. Низька міжнародна конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг помітно обмежує обсяги надходжень валюти в країну. Отже, нагальною потребою є поліпшення ресурсного потенціалу країни, особливо його експортної частини. [4. 106]

З метою диверсифікації господарських зв'язків України, виходу їх за межі економічного простору СНД необхідно розвивати вигідну торгівлю із країнами всього світу. Але на сьогоднішній день Україна, на жаль, втрачає традиційні ринки СНД без завоювання нових ніш на світовому (західному) ринку. Низька конкурентоспроможність багатьох виробів нашої промисловості зумовлює зменшення попиту на них на традиційному ринку та посилює сировинний «перекіс» експорту, а також призводить до атрофії науково-технічної сфери і переробних галузей вітчизняної промисловості. За даними Держкомстату, в 2007–2014 р. товарний експорт України до країн СНД та Балтії скоротився з 7668.6 млн дол. США до 3419,2 млн. дол., а імпорт зменшився відповідно з 11463.3 до 6940.1 млн. дол.

Для суттєвої зміни такого стану в країні необхідно провести структурну перебудову експортного потенціалу. Першочергове завдання – зупинити руйнування ресурсного (експортного) потенціалу. Одночасно має поступово здійснюватися комплекс заходів із довгостроковою метою — нарощування експортного потенціалу у відповідності з вимогами НТР, міжнародного поділу праці, потенційними ресурсами і відносними конкурентними перевагами України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куреев А. *Международная экономика: движение товаров и факторов производства.* – М.: *Международные отношения*, 2010., С. 77–280.
2. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. *Міжнародна торгівля.* – К., 2013.
3. Hesse, H. (2009). *Export Diversification and Economic Growth.* In Newfarmer, Shaw, & Walkenhorst, *Breaking into New Markets.* World Bank.
4. Jansen, M. (2004). *Income Volatility in Small and Developing Economies: Export Concentration Matters.* Discussion Paper No. 3. World Trade Organization.

ВЛАДИСЛАВ КУЩАН

Науковий керівник:

д.е.н., доцент Гуменюк Ю. П.

ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Тільки півтора десятки вітчизняних підприємствам мають право експортувати продукцію тваринного походження в Євросоюз. Сім підприємств постачають рибу, п'ять – мед і стільки ж підприємств продукти птахівництва. Треба враховувати те, що на відміну від рослинницької, тваринницька продукція, особливо необроблена, і живі тварини стоять на вищому щаблі ризику. Тому до цього товару найсуворіші вимоги. В даному сегменті Україні поки займає проблемну позицію. За словами Башинського, українські підприємства хочуть здійснювати експорт яловичини, який здійснюватиметься паралельно з поставками в Європу молока і молочних продуктів. Таких молокопереробних підприємств уже п'ять, зазначив заступник голови Держветфінтослужби. З них три витримали європейські вимоги, тобто, отримали позитивні висновки перевіряючих.

Анатолій Гриценко [2] наголошує, що перехід до експорту готової продукції сприятиме створенню робочих місць, розвитку освіти та нових технологій та стимулюватиме розвиток економіки. За його словами, міністерство аграрної політики насправді перетворилося на міністерство зернової політики, тобто ми не аграрну продукцію виробляємо з доданою вартістю, робочими місцями, а екпортуємо зерно. Так діють колонії. Лише коли замість зерна чи молока будемо експортувати готовий продукт – борошно, макарони, йогурти, повидла, – тоді будуть робочі місця, розвиватиметься аграрна освіта в